

Informační tabule č. 7 – TĚŽEBNÍ ČINNOST

V minulosti pokrýval les většinu našeho území, ale jeho podoba byla jiná než dnes. Lesy se vyvíjely podle měnícího se klimatu a později měl na jejich vzhled největší vliv člověk. Nejdříve minimální – jako lovec, později stále větší – jako pastevec, zemědělec. Ve 13. století byla potřeba nejen dříví stavební na nové domy, ale i dříví na výztuhy šachet v dolech, zpracování kovů a skla. V roce 1348 Karel IV. ve svém zákoníku „Maiestas Carolina“ vydává první ustanovení na ochranu lesů, protože „královské lesy jsou v některých krajinách porúbané, vykopané a některé vyorané“.

Lidé se postupně učí v lese hospodařit a už v 16. století má každé komorní panství svého nejvyššího lovčího, kterému podléhají lesmistři. Stav lesů se ale neustále zhoršuje a tak roku 1754 jsou vydány první tereziánské lesní zákony (Patent o lesích), které ukládají vlastníkům lesa řadu povinností a omezení, aby lesy byly zachovány a dřevo v nich mohlo být těženo i nadále. Díky těmto zákonům vzrostla lesnatost našeho území v období 1790 až 2000 z 25 % na 33,5 %.

Všechny tyto historické skutečnosti ovlivnily i lesy v Chřibech, které prý dříve lidé nazývali hory Hřiběcí. Chřiby byly i v minulosti převážně listnaté. Dostatek kvalitního listnatého tvrdého dříví, převážně bukového, vedl na počátku 18. století tehdejší majitele panství Petřvaldy k založení skelných hutí (dnes vesnice Staré Hutě). Výrobou potaše (popel spáleného dřeva) potřebné ve sklářství, získávané pálením nepředstavitelného množství dřeva, byly lesy v okolí hutí doslova drancovány (toto drancování bylo omezeno již zmíněnými lesními zákony z roku 1754). Sklářny byly zrušeny v roce 1876. Výroba dřevěného uhlí však pokračovala v lokalitě zvané „Na pile“.

S blízkostí hor s výskytem kvalitního bukového dříví je spojen také nábytkářský průmysl. A tak jsou vznešené buky dále káceny a jejich dříví dodáváno a dále zpracováváno ve vzniklých továrnách na ohýbaný nábytek – TON Uherské Hradiště a lepenou překližku – DYAS Uherský Ostroh (založena v roce 1930).

V nedávné minulosti (za socialismu) se v lesích, samozřejmě i v Chřibech, uplatňovalo tzv. holosečné hospodářství – většinou stejnověký les se vykácí najednou a uměle se obnoví – zalesní sazenicemi vypěstovanými ve školce. Jednalo se o intenzivní pasečný hospodářský způsob. Po provedení transformace lesního hospodářství a vzniku Lesů České republiky, s.p., se situace zásadně změnila a lesníci se snaží používat v Chřibech přírodě blízké formy podrostního hospodářství, které spočívá v postupném prořezávání porostu kácením jednotlivých stromů nebo skupinek. Na těchto uvolněných místech pak přirozeně ze semen okolních stromů vyrůstají stromky nové (přirozené zmlazení), které jsou někdy uměle doplňované o další vhodné dřeviny (tzv. MZD – meliorační a zpevňující dřeviny). Nikdy tedy nevznikne nepřirozená holina a mladé stromky vyrůstají v přirozeném mikroklimatu lesa. Výjimku tvoří pouze holiny vzniklé v důsledku zejména větrných kalamit, které jsou bohužel v současné době stále častější, a nahrazování porostů, které nejsou vhodné pro přirozenou obnovu (u LS Buchlovice 80 ha).

V současnosti převažuje u veřejnosti názor, že jsou lesy „drancovány“ a je těženo více dříví než přirůstá. Opak je pravdou. Vždyť zásoby dřeva na hektar řadí Českou republiku na 4. místo v Evropě (245 m³/ha). Přírůst za rok činí 7,15 m³ na hektar a ročně tak naroste v lesích České republiky přibližně 18 milionů m³ dřeva. Celkově se ale vytěží 14,5 milionů m³, což je 75 % přírůstu. Lesy České republiky, s.p., hospodaří v lesích tzv. trvale udržitelným způsobem. To znamená, že vykácený les je nahrazen novým a to jak umělou obnovou (zalesněním), tak obnovou přirozenou. A tak přesto, že lesy jsou káceny kvůli výstavbě komunikací a dálnic a pro těžbu nerostů, **plocha lesů v České republice mírně roste** a les dnes pokrývá třetinu naší republiky.

Až do 19. století se stromy kácely hlavně sekerou, kterou si každý dřevorubec mohl nechat vyrobit u kováře. V 19. století byla zaváděna ruční pila, která byla zpočátku velmi drahá a tak se dřevorubci práci s ní bránili. V minulém století se objevuje první motorová pila. První motorové pily byly velmi těžké a obsluhovali je dva dřevorubci (dvoumužné pily). Dnes je těžba prováděna hlavně „jednomužnou motorovou pilou“ (JMP).

Po vytěžení se dříví adjustuje – je označeno, očíslováno a zjišťováno jeho množství v metrech krychlových – m³ (kubicích). Slabší dříví (surové kmeny) je přijímáno tzv. „teplickou metodou“ a očíslováno podle kubatury 0,1,2,3 (příklad 1 = 0,10 m³). Silnější dříví (kulatina) o středovém průměru + 20 cm je označeno na čele číslem a je zde vyražena délka a průměr. Na základě druhu dřeviny, délky a průměru je zjištěna kubatura pomocí hmotových tabulek.

Po očíslování se dříví přibližuje. Dříve se dříví přibližovalo pouze koňmi, které se později nahradily univerzálními kolovými traktory (UKT) a speciálními lesními kolovými traktory (SLKT), tzv. lakatoši.

V nepřístupných terénech se začaly používat lanovky, které jsou šetrné i k přirozenému zmlazení. V současnosti je nejmodernějším způsobem těžby a přibližování tzv. harvesterový uzel. Těžba je provedena harvesterem a vyvážecí soupravou je dříví přibliženo z porostu na odvozní místo. Tento způsob se používá hlavně v jehličnatých porostech, které jsou pro tuto technologii vhodné jak únosností terénu, tak sklonem. Takových porostů je v Chřibech velmi málo a tak je zatím dřevorubec s JMP, kůň a traktor nejběžnějším způsobem provádění těžebních činností.

Dříví musí být z lesa také odvezeno k odběrateli. Předchůdcem dnešních velkých odvozních nákladních automobilů, které jsou vybaveny hydraulickými rukami, byl koňský potah.

Později přicházejí traktory a odvozní automobily, vybavené zpočátku lanovými navijáky. Zatímco koňský potah odvezl několik m³, Praga V3S vybavená navijákem kolem 10 m³, dnes odvozní soupravy na sebe naloží hydraulickou rukou 20–25 m³ dříví.

Hajný, ani jiná osoba nekácej a neodvážej z nich stromů, pod ztrátou pravé ruky, vyjma souše a vývraty, nikdo neolupuj kůru stromů lesních, pod trestem oděnění pravé ruky, kdo by les zapálil, buď upálen k smrti, kdo by vezl nebo plavil dříví odcizené z lesů, tomu má být ut'ata pravá ruka.

*Maiestas Carolina – roku 1348:
O královských lesích*

LESYČR

www.lesy.cz